

A világ és Magyarország, ahogy a bécsi *Magyar Hírmondó* szerkesztői látták

A magyar sajtótörténet megkerülhetetlen szereplője a bécsi *Magyar Hírmondó*, mely magyar nyelvű orgánusként meghatározta az előfizetői világnézetét. Ezt az értékelő mondatot a Zvara Edina szerkesztette. A világ és Magyarország, ahogy a bécsi *Magyar Hírmondó* szerkesztői látták című kiadvány megismerése után irhatom le, eddig ez a cím csak egy sajtó- és irodalomtörténeti adatként létezett a fejemben.

Ha időben és térben kívánjuk elhelyezni, az első magyarországi időszak kiadvány, a *Mercurius Hungaricus*, a Rákóczi szabadságharc fóruma és a Rát Mátyás-féle *Magyar Hírmondó* bécsi szellemi utódjának tekinthetjük, kortársa a Szacsvey által szerkesztett, betiltott *Magyar Kurír*nak. Mindez a magyar irodalom fellegvárává emelkedett Bécs közegében történt a reformok iránt fogékony nemesség és értelmiség közreműködésével és állíthatjuk, javára.

Ma sem várunk mást egy szemlélő, referáló hírportáltól, minthogy értéket és minőséget közvetítsen, válogasson és szűrőként működjön, a szűrés mechanizmusa és szempontjai pedig legyenek nyilvánosak. Az esetben, ha ez erőforrások szűköse, a szerkesztők személye és a szűrésre igencsak felértékelődik. Az alacsony számú olvasóközönség és az udvari cenzúra sok korabeli vállalkozást vitt csődbe.

A világ és Magyarország, ahogy a bécsi *Magyar Hírmondó* szerkesztői látták

Görög Demeter kapcsolati tőkéjét kihasználva, olyan haladó szellemiségű hírlapot kívánt indítani, amely a hiteles híradáson túl, a művészetet és a tudományt is szolgálja. A kezdeményezéshez Kerekes Sámuel szerkesztőként, sok névtelenül maradt társa mellett rövid időre Hajnóczy József

tudósítóként csatlakozott. A lap Hadi és Más Nevezetes Történetek néven indult 1789-ben, majd három év elteltével *Magyar Hírmondó* címen jelent meg, egészen 1803-ig. Műfajában szakított az addigi referáló hírlapi hagyománnyal és színes, tartalmas tudósításokat közölt Magyarországon és Erdély területéről, nem mellékesen külföldről is, fordításban. Részben a fordítások révén és jó pedagógiai szemlélettel, valamint a korabeli irodalmi vállalkozások felkarolásával a *Hírmondó* a magyar nyelv megújításához is hozzájárult. A lap címerében két nőalak, Veritas és Fama jelenik meg, ezzel is az alapelveket hirdetve: igazság és hír ez esetben együtt járnak. Ráadásul meglehetősen gyorsan: a periodicitás heti két lapszám, az átfutási idő pedig olykor csak egy hét volt.

Az illusztrációknak kiemelt szerepet szántak, melyek jó minőségű rézmetszetek formájában jelentek meg, olykor színesben. Magas színvonalat képviselnek ezek közül is a vármegyei térképek, melyek megjelenése a földrajzi és hadtudományos szolgálatot is híven mutatja.

Ennyi sajtótörténeti kitekintés talán el is riaszthatna minket az MTA Könyvtár és Információs Központjának a Kossuth Kiadóval közös gondozásában megjelent terjedelmes válogatáskötettől, de szerencsére a szerkesztő olyan szemlélettel nyúlt a hatalmas szövegkorpuszhoz, hogy a kevésbé jártas olvasónak is élményszerűvé

és elevenné tegye a 18–19. század fordulójának köz-, tudományos és irodalmi életét, nemzetközi és hazai viszonylatban. Ehhez a mai bevett címadási szokások alkalmazása, a korabeli nyelvi sajátosságok hiteles, de könnyed közvetítése, és az eredeti könyvformátumnál szellősebb, kethaságos tördelés szolgált eszközként. A kötet Kókay György nyomán kialakított felosztást alkalmaz, a tudósítások tematikusan és azon belül időrendben következnek az alábbiak szerint:

- 1 A Hírlappal kapcsolatos tudósítások és közlemények,
- 2 Hazai tudósítások,
- 3 Külföldi tudósítások,
- 4 Irodalom, művelődés, tudomány, művészet, szórakozás.

A kötet hasznos függelékekkel egészült ki, ezek közül is kiemelném – ha már Kazinczy, Batsányi és Csokonai korában járunk – az idegen szavak és régi magyar kifejezések jegyzékét, amely a mai és korabeli magyarázatokat is közli.

Zvara Edina gondos válogatása során azt tapasztalta, hogy a közgyűjteményekben elérhető példányok sajnos nem teljese, így a gyűjtőmunkája forrásértékű.

A korabeli könyvanyaggal napi szinten kapcsolatban vagyok, így ez figyelmeztet az állományvédelemre és a töredékek gondos kezelésére, ugyanakkor a tartalmi részt olvasva meglevenednek possessoraink, kiadóink, szerzőink: ezek a hírek róluk (is) szólnak.

A kiadvány az MTA200 ünnepi program-sorozat keretében jelent meg.

Budai Petra